

Suudi Arabistan-Pakistan Güvenlik Pakti: ABD'nin Orta Doğu'daki Gücünün Gölgesinde Yeni Bir Yönelim Mi?

Eylül ayının başında Doha'da Hamas yetkililerine yönelik İsrail saldırısının hemen ardından, Suudi Arabistan ile Pakistan 17 Eylül 2025'te karşılıklı savunma anlaşması imzaladı. Bu anlaşma, saldırıdan yaklaşık bir hafta sonra imzalanmış olup geniş yankı uyandırmıştır. Pakistan Başbakanlığı ofisine göre anlaşma, "herhangi bir ülkeye yönelik saldırının, her iki ülkeye de yapılmış sayılacağını" öngörmektedir. Pakistan Savunma Bakanı Khavaja Asif, ülkesinin nükleer kapasitesinin Suudi Arabistan ile kısa süre önce imzalanan stratejik karşılıklı savunma anlaşması kapsamında kullanılabileceğini söylemesi, güvenlik anlaşmanın ne kadar ciddi olduğunu gösteriyor. Anlaşma, Pakistan'ın Ortadoğu'da daha görünür ve etkili bir aktör olma yönündeki eğilimini işaret etmektedir.

Pakistan'ın Ortadoğu'da güvenlik garantörü olarak öne çıkma çabası, ülkenin hem tarihsel askeri kapasitesine hem de jeopolitik konumuna dayanmaktadır. Bu durum, özellikle İsrail'in Katar'a yönelik saldırısının ardından ortaya çıkan güvenlik ikilemleri ve bölgesel gelişmelerle daha da stratejik bir hal almıştır. Aynı zamanda, ABD'nin İsrail'in Katar'a yönelik saldırısına karşı net bir tutum sergilememesi, bu meseleyle doğrudan ilişkilidir. Pakistan, İslam dünyasıyla olan tarihsel, kültürel ve ideolojik bağlarını yeniden tanımlayarak bu bağlamda etkin bir aktör olmayı hedeflemektedir. Bu nedenle, 17 Eylül 2025'te imzalanan Suudi Arabistan-Pakistan Karşılıklı Stratejik Savunma Anlaşması, bölgesel bir gelişme olarak büyük önem taşımaktadır.

Pakistan-Suudi Arabistan Stratejik Anlaşmanın Gerekçeleri

Suudi Arabistan-Pakistan güvenlik anlaşmasının, İsrail'in Katar'a saldırısının hemen ardından imzalanması, Riyad'dan Washington'a verilen bir mesaj niteliğindedir. Pakistan, Suudi Arabistan'ın güvenlik politikasında ABD'nin yerini tam anlamıyla alabilecek bir aktör ve Ortadoğu'da daha fazla rol almak isteyen Çin'in dolaylı bir aracı değildir. Ancak bu anlaşma, Washington'ın İsrail'i caydırmada tereddüt etmesi durumunda Riyad'ın alternatif seçeneklere sahip olduğunu gösteren diplomatik bir karttır. Suudi yönetimi, ABD'nin 2019'da İran'ın petrol tesislerine yapılan saldırıya karşı hareketsiz kalmasını ve 2025'te İsrail'in Katar'a saldırısını engellemeyişini hatırlatarak, ABD'nin Basra Körfezi'nin güvenliği konusunda verdiği garantiler konusunda şüphe uyandırmaktadır.

Mayıs 2025'te Trump'ın Suudi Arabistan, Katar ve BAE'ye yaptığı ziyaret, Körfez ülkeleriyle ilişkileri finansal ve ticari ortaklıklar bağlamında değerli gördüğünü ancak güvenlik ortaklığı açısından öncelik vermediğini ortaya koymuştur. Beyaz Saray, 29 Eylül 2025'te Katar'ı savunma yönünde bir karar almış olsa da Körfez ülkeleri, Washington'dan İsrail'e yönelik gelecekteki saldırılara karşı müttefiklerine açık bir uyarı yapılmasını, hava savunmalarının güçlendirilmesini ve uzun vadeli güvenlik planları üzerinde ciddi müzakerelere dâhil edilmelerini talep etmektedir.

Diğer yandan, Pakistan-Suudi Arabistan ilişkileri uzun yıllardır olumlu bir seyir izlemektedir ve 17 Eylül 2025 tarihinden sonra bu ittifak daha da güçlenmiştir. Pakistan, geçmişte askerlerini Suudi Arabistan'a eğitim ve muharebe amacıyla göndermiştir. Bu durumun en dikkat çekici örnekleri, 1979'daki Kâbe Kuşatması sırasında Pakistanlı askerlerin savaşa müdahil olması, 1967 Altı Gün ve 1973 Yom Kippur Savaşlarında Pakistanlı pilotların Arap orduları yanında savaşmasıdır. İslamabad, sınırlarının ötesine asker sevk etme konusunda ciddi bir deneyime sahip olduğu için bölgesel bir rol üstlenmek için son derece pragmatik bir seçenek olarak değerlendirilmektedir.

Pakistan'ın Suudi Arabistan'la kurduğu güvenlik ortaklığı, sadece Ortadoğu'da yeni bir rol üstlenme arzusunun bir parçası değildir; aynı zamanda Pakistan'ın ekonomik kurtuluş stratejisinin bir uzantısıdır. Riyad yönetimi, uzun süredir Pakistan ekonomisine finansal destek sağlamaktadır. Bu nedenle, yeni güvenlik pakti, askeri iş birliğini ekonomik dayanışma ile birleştiren bir yapıya dönüşmektedir. Bu model, Pakistan'a uluslararası finans kuruluşlarına olan bağımlılığını azaltma fırsatı sunabilir.

Ancak, bu denli kapsamlı bir anlaşmanın, Trump yönetiminin zımni onayı olmadan gerçekleşmesi mümkün mü sorusu, derinlemesine tahlil gerektiren bir meseledir. Bu sorunun cevabı kesin olmamakla birlikte, “Önce Amerika” (America First) ilkesine dayanan mevcut ABD dış politikası, özellikle İsrail’in yayılmacı politikalarına verdiği güçlü destek göz önünde bulundurulduğunda, ABD’nin artık bölgesel bir “bekçi güç” rolünü sürdürme konusunda şüpheler doğurmuştur. Bu nedenle, Körfez ülkelerinin alternatif yöntemlere başvurma eğilimlerinin arttığı söylenebilir.

Bununla birlikte küresel bir güç olarak ABD, özellikle enerji fiyatlarını kontrol altında tutmak için Suudi Arabistan gibi petrol zengini ülkelerden vazgeçmeyecektir. Nitekim, Doha saldırısının ardından Gazze’de ateşkes için baskı yapan Trump yönetimi, İsrail’in bölgedeki hamlelerinin ABD’nin çıkarlarına zarar vermemesi koşuluyla kabul edilebilir olduğunu göstermektedir. Elbette ABD ve Trump yönetimi, Filistinlilerin hayatını umursamıyor, ancak kendi çıkarlarını her durumda koruyacağı bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Anlaşmanın Pakistan, ABD ve Çin İlişkileri Üzerindeki Olası Etkileri

Mayıs 2025’te Pakistan ve Hindistan arasında yaşanan kısa süreli savaş, uluslararası ve bölgesel gündemi derinden etkileyen gelişmelere yol açmıştır. Sonuçları bakımından Pakistan’ın Hindistan’a karşı üstün bir konuma geçtiği bu savaş, aynı zamanda ABD-Pakistan ilişkilerinin olumlu yönde gelişmesinde kilit bir rol oynamıştır. Tarihinde ilk defa, bir Pakistan Genelkurmay Başkanı ABD Başkanı tarafından görevdeyken Beyaz Saray’da ağırlandı. Ayrıca, Pakistan Başbakanı Şahbaz Şerif ve Genelkurmay Başkanı Mareşal Asim Munir, ABD ile iş birliğini kutlamak amacıyla Beyaz Saray’a ikinci kez davet edilmiştir. Bu davetler, iki ülke arasındaki ilişkilerde geçmişte görülmemiş bir sıcaklık dönemine girildiğinin sembolik bir göstergesidir.

Kısa bir süre önce görüşme detaylarının basına sızması, Pakistan için uzun süredir arzuladığı bir konumu elde etme fırsatını yaratmıştır: Müslüman dünyasında etkili bir ortak olarak yer almak, Hindistan’la rekabet edebilecek düzeyde bir askeri güç olarak konumlanmak ve Suudi Arabistan üzerinden Amerikan desteğiyle silah yardımlarından faydalanmak. Ayrıca, Pakistan ve ABD, değerli madenlerin çıkarılması ve ticareti konusunda da iş birliğini genişletmektedir. 2 Ekim’de, Pakistan, zenginleştirilmiş nadir toprak elementlerinden oluşan ilk sevkiyatını ABD’ye göndermiştir. Bu, 500 milyon dolar değerinde bir ticaret hacmini kapsayan uzun vadeli bir mutabakatın başlangıcını teşkil etmektedir. İslamabad ile Washington’un, ABD’nin Gavadar’daki Pansi Limanı’na yatırım yapma konusunda da anlaşığı söylenmektedir. Bu tür bir yatırım, ABD’ye yarı iletken endüstrisinde rekabet gücünü artırma imkânı sağlarken, Pakistan’a da ekonomik darboğazını aşma fırsatı sunacaktır.

Başkan Trump’ın ilk döneminin sona ermesinin ardından, Pakistan ile ABD arasında bir boşluk oluşmuştur. Bu boşluktan faydalanan Çin, Pakistan’daki yatırımlarını artırmış ve İslamabad yönünü Pekin’e çevirmiştir. Bu süreç, Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru (CPEC) ve geniş çaplı altyapı projelerinin hayata geçirilmesiyle sonuçlanmış ve Gavadar bölgesinin stratejik değeri artmıştır. ABD’nin de Pakistan’ın stratejik değerini göz ardı etmemesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, İsrail’in eğilimleri ve ABD’nin hem Riyad hem de İslamabad’ı kaybetmek istememesi, Suudi Arabistan-Pakistan güvenlik anlaşmasına onay vermesine yol açmıştır.

Pakistan ile Çin arasındaki stratejik ortaklık devam etse de, Pakistan’ın yeniden artan önemi, Çin’in diplomatik ve ekonomik girişimlerinin tek başına Pakistan’ın bölgesel güvenlik rolünü desteklemesi için yeterli olmadığını göstermektedir. ABD, Pakistan’ı tamamen Çin’in nüfuz alanına bırakmak istememektedir. Bununla birlikte, Çin, ortaklarının güvenlik ilişkilerini yalnızca Amerika’ya dayandırmamaktansa çeşitlendirmesinden yarar sağlamaktadır. Suudi Arabistan ise, Pakistan’ın nükleer silah denemelerinin ardından olası yaptırımları dengelemek amacıyla, İslamabad’a uzun yıllardır ekonomik destek sağlamaktadır. Bugün ise Pakistan, özellikle 2025’teki yıkıcı sel felaketlerinin ardından ciddi bir mali krizle karşı karşıyadır. Bu durum, Pakistan’ın ekonomik kurtuluş için müttefik arayışını güçlendirmiştir ve İslamabad’ın dış politikasında her zaman kazan-kazan ilişkisine dayalı çoklu ittifaklar tercih edilmektedir.

Çin, bugüne kadar askeri gücünü ABD gibi büyük bir ölçekte sınırlarının ötesine göndermemiştir. Bu

nedenle, Pakistan'ın bölgesel güvenlik garantörü rolünü üstlenmesi, Körfez dinamiklerinden dolayı fiilen mümkün değildir. Basra Körfezi ülkeleri, İsrail saldırılarının ardından bölgede kalıcı biçimde etkin olabilecek yeni bir stratejik ortak arayışına girmiştir. Körfez İşbirliği Konseyi (KİK), geçmişte üye ülkelerin güvenliğini sağlamak amacıyla zaman zaman ortak hareket etmiş olsa da bu iş birlikleri, çoğunlukla savunma tedbirleriyle sınırlı kalmıştır. Ancak, İsrail gibi askeri bakımdan güçlü bir aktöre karşı koyabilmek için Arap devletlerinin çok daha fazla askeri kapasiteye sahip bir ortakla iş birliği yapmaları gerekmektedir.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu (UNGA) oturumları sırasında, Pakistan heyeti, Hindistan'la Mayıs ayında yaşanan savaşın ardından elde ettiği avantajlı konumunu sürdürmek için dikkat çekici diplomatik girişimlerde bulunmuştur. Pakistan, bu çatışmadan hem askeri hem de diplomatik yetkinliğini kanıtlayarak büyük ölçüde zarar görmeden çıkmıştır. Başbakan Şerif, 9 Eylül saldırılarının ardından Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamad Al Sani ile bir araya gelmiş ve "İsrail'in kışkırtmalarına karşı Müslüman dünyanın birlik içinde hareket etmesi gerektiğini" vurgulamıştır. Bu açıklama, İslamabad'ın dünya sahnesinde özellikle Gazze'nin savunusu bağlamında etkili bir aktör olma arzusunu açıkça ortaya koymaktadır.

Sonuç

Pakistan ile Suudi Arabistan arasında kurulmakta olan yeni güvenlik paktının ayrıntıları henüz netleşmemiş olsa da kesin olan bir husus vardır: Pakistan, bağlantısız dış politika konumunun hem ABD'ye hem de bölgesel aktörlere nasıl fayda sağlayabileceğini göstermek amacıyla aktif bir diplomatik hamle yürütmektedir. Pakistan ayrıca, Bangladeş ve Sri Lanka ile ilişkilerini güçlendirerek Hindistan'ın, Mayıs ayında ABD arabuluculuğunda yapılan ateşkesi reddetmesinin ardından ortaya çıkan fırsatları değerlendirmeyi hedeflemektedir.

Ekonomik ve mali sıkıntılarla mücadele etmeye devam etse de, Pakistan'ın yürüttüğü diplomatik faaliyetler, ülkenin Orta Doğu–Güney Asya ekseninde yeni bir rol üstlenmeye hazır olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, İslamabad, ikili ve çok taraflı anlaşmalarını sürdürürken Trump yönetiminin siyasi desteğini kaybetmemeye özen göstermektedir. Ancak, kısa ve uzun vadede Pakistan için önemli bir dilemma söz konusudur: Çin faktörü.

Pakistan'ın, ABD, Çin ve Suudi Arabistan ile ilişkilerini dengeleme çabası, ülkenin dış politikasında belirsizlik yaratabilir. Özellikle Çin ile CPEC çerçevesinde yakın iş birliği yaparken, ABD ile yapılan ekonomik ve güvenlik anlaşmaları bazen Çin'in çıkarlarıyla çelişebilecektir. Bu da, jeostratejik çelişki riskini beraberinde getirmektedir. Sonuç olarak, Pakistan'ın Çin ve Amerika Birleşik Devletleri'ni birincil ekonomik ortaklar olarak görme anlayışından uzaklaşıp, ekonomik ortaklıklarını çeşitlendirme eğilimi, ülkenin çıkarlarına daha uygun bir strateji olacaktır.

Bununla birlikte, Pakistan'ın böyle bir güvenlik rolü üstlenmesinin, bölgesel, iç politika ve jeostratejik çelişkiler olmak üzere üç temel riski vardır. İlk olarak, Pakistan'ın Hindistan'la süregelen askeri rekabeti, bu yeni güvenlik ekseninin oluşması durumunda Hindistan'ın ABD veya İsrail'le olan stratejik ilişkilerini derinleştirerek bölgesel dengeleri sarsabilir ve yeni bir gerilim doğurabilir. Örneğin, Hindistan'ın son dönemde İsrail'in onayıyla Filistin'e yaptığı insani yardımlar ve Filistin Yönetimi'nin Yeni Delhi Büyükelçisinin Hindistan'ı övücü açıklamaları, bu riskin somut örneklerindendir.

Sonuç olarak, Pakistan'ın Orta Doğu'daki yeni güvenlik rolü, yalnızca askeri bir girişim değil, aynı zamanda ekonomik kalkınma, diplomatik prestij kazanma ve stratejik bağımsızlık hedeflerinin birleşimidir. Bu hedeflerin başarıya ulaşabilmesi, İslamabad'ın çok kutuplu dış politika anlayışını dikkatli bir şekilde dengelemesine ve ekonomik reformlarını askeri stratejileriyle uyumlu hale getirmesine bağlıdır.